

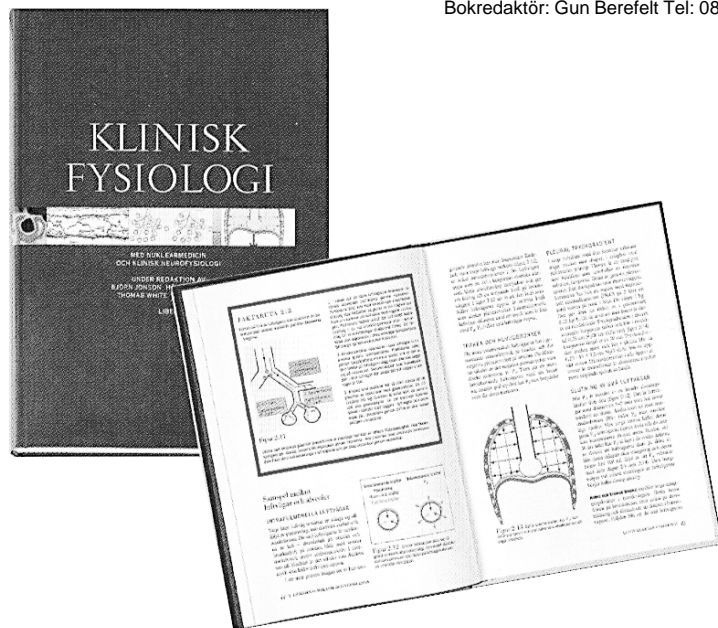

Bokredaktör: Gun Berfelt Tel: 08-790 34 80

Välkommen svensk lärobok i klinisk fysiologi

Björn Jonson, Håkan Westling, Thomas White, Per Wollmer, red. **Klinisk fysiologi med nuklearmedicin och klinisk neurofysiologi.** 447 sidor. Stockholm: Liber, 1998. Pris ca 900 kr. ISBN 91-47-04832-8

Recensent: Bengt Wranne, professor i klinisk fysiologi vid Hälsouniversitetet i Linköping

Tidigare har det funnits två svenskproducerade läroböcker som haft målet att täcka huvuddelen av innehållet inom det kliniskt fysiologiska området, Sjöstrands engelskspråkiga bok »Clinical physiology», i första hand avsedd för läkare, och Bjurö-Westlings svenskspråkiga bok för laboratorieassistenter. Båda är föråldrade och har inte gått att få tag i på flera år. Den nya »Klinisk fysiologi», utgången huvudsakligen från Lunda-kliniken fyller därför ett stort behov.

Detaljerade metodbeskrivningar

Klinisk fysiologi är ett ämne som spänner över ett mycket brett område, där det ofta finns speciallitteratur inom delområdena. I Svensk förenings för klinisk fysiologi regi har publicerats böcker om arbetsprovet, special-EKG, och flera är på väg ut om lungfunktions- och njurfunktionsdiagnostik. Det är mot denna bakgrund »Klinisk fysiologi» måste ses. Ovan nämnda böcker riktar sig till de specialintresserade och inkluderar ofta metodbeskrivningar relativt detaljerat. »Klinisk fysiologi» vänder sig enligt företalet till studerande inom flertalet av de mellanlånga vårdutbildningarna samt till läkarstuderande. Utöver den klassiska kliniska fysiologin behandlas nuklearmedicin och neurofysiologi. Boken avslutas med tre metodkapitel om nuklearmedicin, ultraljudsanvändande och magnetkamerateknik.

Basalt kunskapsstoff med fördjupningsavsnitt

Totalt sett har redaktörerna lyckats väl i sin ambition att presentera detta breda område på ett intressant och di-

daktiskt sätt. Boken förutsätter vissa förkunskaper inom den allmänna fysiologin, men ger ändå en kort och adekvat repetition. Inom de mera ämnesinriktade områdena sträcker den sig från en ibland relativt förenklad framställning i löpande text till förmedlandet av avancerad kunskap på s k fördjupningssidor. Illustrationerna är oftast bra, och fakturutor gör tillsammans med fördjupningssidorna boken lätt att läsa.

Kapitlet om ekokardiografi har en viss kantring mot barnkardiologi, specialprojektioner och exklusiva diagnoser. Detta är knappast viktigt för den målgrupp boken har. I stället eller i tillägg borde en fyllig beskrivning av ekokardiografisk bedömning av systolisk och diastolisk vänsterkammarmfunktion ha funnits. Jag skulle gärna här ha sett att man på en fördjupningssida gjort en syntes av ekokardiografisk och nuklearmedicinsk diagnostik satt i relation till koronarkärlutbredning, gärna med förklaring av »bull's eye presentationen». Denna är erfarenhetsmässigt svår att förstå utan en detaljerad förklaring.

Bör ingå i klinikernas baslitteratur

Boken har ett register som är lättanvänt, men en i mitt tycke alltför sparsam litteraturlista.

Helhetsintrycket är bra, och boken torde kunna var till nytta för en betydligt större grupp av användare än den som anges i företalet. Jag tror den kommer att vara värdefull i utbildning av både AT-läkare och ST-läkare inom discipliner som utnyttjar sig av kliniskt fysiologiska metoder. Den bör ingå i bas-

litteraturen på flertalet sjukhuskliniker samt vårdcentraler.

Till förlaget vill jag slutligen ge rådet att när nästa upplaga trycks upp satsa på litet bättre kvalitet i bindningen. Redan efter några dagars bärande i portföljen lossar ryggen! Detta är i stark kontrast till den i övrigt så trevliga »lay-outen». •

Genomlysning av psykiatris situation i Danmark

Raben Rosenberg. **Prioritering af psykiatrisk behandling. Fra psykiatri til neuropsykiatri.** 154 sidor. Köpenhamn-Århus-Odense: FADLs Forlag, 1997. Pris 112.50 dkr. ISBN 87-7749-161-0.

Recensent: Benny Fhager, Division C, äldrepsykiatri, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg.

Professor Raben Rosenberg från Århus har givit ut en debattbok om prioritering av psykiatrisk behandling. Rosenberg är professor i biologisk psykiatri och psykofarmakologi vid Aarhus universitet.

Han har också varit ordförande för Dansk psykiatrisk selskab 1996-1998. Rosenberg arbetar också som administrerande överläkare vid avdelningen för

biologisk psykiatri på Psykiatrisk hospital i Aarhus.

Paradigmskifte i dansk psykiatrivård

Författaren beskriver i början av boken hur psykiatrin har förändrats under de närmast gångna 20 åren. Det har skett en kraftfull satsning på decentraliserad öppenvårdsverksamhet uppbyggd på, som Rosenberg uttrycker det, distrikts- och socialpsykiatri. I vissa fall tycks det i Danmark vara så att man gått ett steg ytterligare och i delar av landet låtit distriktspsykiatrin få socialtjänsten som huvudman.

Samtidigt som det har skett en kraftig satsning på uppbyggnaden av en decentraliserad psykiatrisk struktur har det under de senaste 20 åren skett en mycket kraftig nedläggning av vårdplatser på psykiatriska sjukhus. Författaren talar om ett paradigmskifte och, om jag förstår det rätt, så menar han att det har skett något av en nedtoning av den läkarledda behandlingen till fördel för omvårdnad och närmiljöarbete. Läkarens status i det psykiatriska arbetet har kommit att kraftigt nedtonas.

Författaren kritisk

Rosenberg beskriver dock att den ovan nämnda utvecklingsgången ingalunda enbart har varit positiv. Man ser nu i Danmark en ökande suicidfrekvens bland schizofrena, därtill även ökad kriminalitet och missbruk i samma grupp.

Författaren talar om en deprofessionalisering, läkaren får arbeta i mindre arbetslag, där han har relativt liten kontakt med kolleger. Trots kraftig utbyggnad av distriktspsykiatrin är det en relativt lång väntetid. I Danmark arbetar distriktspsykiatrin i första hand med kroniska psykoser; om jag förstår författaren rätt har man missat en stor grupp av patienter med det som tidigare benämndes neurotisk problematik.

Författaren beskriver hur den psykiatriska slutenvården har kommit att bli allt mer eftersatt. Den kännetecknas av en tendens till utarmning resursmässigt och av överbelägningsproblem. Patienterna skrivs ut för tidigt, och man fastnar i en svängdörrspolitik, som leder till att allt större del av nyintagna patienter är återinläggningar.

Pekar på nödvändiga förändringar

För att återge psykiatrin en tro på framtiden och för att kunna grundlägga ett fruktbart samarbete med andra me-

dicinska discipliner, blir det nödvändigt med en omprioritering enligt författaren.

Det är nog rentav så att för att över huvud taget kunna klara rekryteringen av psykiatrer i framtiden nödgas man se över hur inte minst sjukhuspsykiatrin fungerar framdeles.

Rosenberg önskar en utveckling av dansk psykiatri i nära integration med utvecklingen i den övriga delen av världen, dvs psykiatrins internationalisering. Författaren pekar på hur den neurovetenskapliga utvecklingen inom genetik och farmakologi har gjort utomordentliga framsteg, inte minst det senaste decenniet. Detta har dock inte på samma sätt fått genomslag i psykiatrins uppbyggande resursmässigt och strukturellt. Man ser i dag närmast en explosiv utveckling inom neurobiologi, neuropsykologi, kognitiv psykologi och genetik. Författaren vill rent av ändra benämningen psykiatri till neuropsykiatri.

Enligt Rosenberg måste det till en kraftfull satsning på den sjukhusbaserade psykiatrin i nära anknytning till universitetet och dess forskning. Man måste också lyfta upp läkarens roll inom psykiatrin så att denna blir mer central. Läkaren måste ges bättre arbetsförhållanden och möjlighet till forskning, utbildning och personlig utveckling. Enligt författaren har nedläggning av sjukhusplatser nått vägs ände. Vad som nu behövs är snarast att öka antalet vårdplatser för att tillmötesgå det behov som finns. Distriktspsykiatrin har en alltför viktig del att utföra och behöver inte sättas emot ovan nämnda satsning. Men man bör enligt författaren ändå se över att man inte hamnar i för små decentraliserade arbetsformer som heller inte har någon möjlighet till den nödvändiga subspecialisering som framtida psykiatri kommer att föra med sig. Författaren önskar också en satsning på kognitiv psykoterapi som går utmärkt att förena med neuropsykiatriskt arbete och bör vetenskapligt dokumenteras.

Viktig debattbok

Rosenberg har givit ett mycket viktigt bidrag till en genomlysning av psykiatrins situation i Danmark och för övrigt även i Sverige genom sin debattbok. Han pekar på en nödvändig uppvärdering av psykiatriskt arbete. Vi lever nu i en internationell värld, där man måste kunna hävda sig med forskning och utveckling. Psykiatrin måste också arbeta i samklang med övriga medicinska dis-

cipliner. Det borde dock inte vara någon direkt motsatsställning till psykoterapeutiskt arbete som också borde kunna åsättas hög prioritet och vetenskaplighet.

Författaren har ett neuropsykiatriskt synsätt, men förefaller ha en mycket bred samhällsorientering och en humanistisk människosyn och hamnar därför inte i biologisk determinism. Han talar kraftfullt för en psykiatri som behöver vakna till liv och öppna för nya intryck och möjligheter. •

Boknotiser

Tore Duvner. **ADHD. Impulsvitet, överaktivitet, koncentrationssvårigheter.** 140 sidor. Stockholm: Liber, 1998. ISBN 91-47-04913-8.

Susanne Freltofte. **Att stödja barn med DAMP. Neuropedagogik för lärare och föräldrar.** 139 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1998. Pris ca 295 kr. ISBN 91-27-07157-X.

Atle Roness. **Deg og ditt liv. Om å ta vare på seg selv.** 165 sidor. Oslo: Genesis Forlag, 1998. Pris 198 nkr. ISBN 82-476-0050-1.

Charlotte Strandgaard, Lis Vibeke Kristensen. **Gråhåriga barn. En bok för vuxna med gamla föräldrar.** 198 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1998. Pris ca 295 kr. ISBN 91-27-07057-3.

Magnus Nylander. **Fri från amalgam. Om kvicksilveramalgam och säker sanering.** 336 sidor. Uppsala: Amalgamskadefonden, 1998. ISBN 91-973015-0-7.

Kurt Gordan. **Psykoterapihandledning inom utbildning, i kliniskt arbete och på institution.** 2:a upplagan. 299 sidor. Stockholm: Natur och Kultur, 1998. Pris ca 530 kr. ISBN 91-27-07187-1.

Margaret Donaldson. **Menneskets psyke. En sondering.** 344 sidor. Köpenhamn: Hans Reitzels Forlag, 1998. ISBN 87-412-2914-2.

John J Ratey, Catherine Johnson. **Skuggsyndrom.** 397 sidor. Stockholm: Cura, 1998. ISBN 91-89091-07-8.